

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 10 травня 2024 року)*

Дніпро
2024

УДК 1+93/94+159.99+32+316

П 78

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 12 від 19.06.2024)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Кирило НЕДРЯ – кандидат історичних наук, доцент;
Еленора СКИБА – доктор філософських наук, професор;
Інна ШИНКАРЕНКО – кандидат психологічних наук, доцент;
Наталія КОМИХ – кандидат соціологічних наук, доцент;
Катерина МІТЧЕНКО – магістр психології, капітан поліції.

П 78 Проблеми формування громадянського суспільства в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 10 трав. 2024 р.). Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 298 с.

ISBN 978-617-560-033-7

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми формування громадянського суспільства в Україні». Тематика публікацій присвячена соціальним, філософським, психологічним, історичним, економічним та іншим факторам, що впливають на формування та розвиток громадянського суспільства в Україні. В роботі конференції взяли участь науково-педагогічні працівники, докторанти, аспіранти (ад'юнкти), студенти і курсанти вищих навчальних закладів України, працівники практичних підрозділів Національної поліції України та представники громадських організацій.

Матеріали науково-практичної конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та освітньому процесі в закладах вищої освіти, а також у практичній діяльності співробітників сфери безпеки та оборони.

У авторській редакції

ISBN 978-617-560-033-7

© ДДУВС, 2024

© Автори, 2024

ЗМІСТ

Олександр МОРГУНОВ

Modern challenges of the law enforcement system:
rights and freedoms of citizens13

Олександр ЮНІН

Victimisation and victimization of children
as a consequence of domestic violence14

Анатолій КРАВЧУК

Сучасна війна перш за все – війна технологій.....16

Олена РЯБІНІНА

Постправа як ситуація конспірологічної діяльності21

Олена ГАЛУСТЯН

Протидія інформаційно-психологічним загрозам:
виклик сьогодення для українського суспільства23

Зоряна ГОНТАР

Роль міжнародного співтовариства у забезпеченні безпеки освітнього
середовища в умовах війни в Україні.....26

Юрій КАЛГУШКІН, Олександр ЗАЛІВАН

Організаційно-психологічні аспекти підготовки населення України
до національного спротиву28

Кирило НЕДРЯ

Psychology of captivity: from theory to the practice of training30

Яніна ОВСЯННІКОВА, Валентин КЕРДИВАР

Фейки як вид інформаційної зброї під час війни
(на прикладі міста Харкова)34

Тетяна ОГАРЄНКО, Віталій ДМИТРУК

Культура мовлення здобувачів освіти як показник громадянської позиції36

Юлія ПАНІМАШ

Патріотичне виховання як важливий аспект
формування громадянського суспільства38

Яніна ОВСЯННІКОВА

начальник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру Національного університету цивільного захисту України,

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник

Валентин КЕРДИВАР

старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру Національного університету цивільного захисту України,

доктор з філософії

зі спеціальності «Психологія»

**ФЕЙКИ ЯК ВИД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ
(НА ПРИКЛАДІ МІСТА ХАРКОВА)**

З 24 лютого 2024 року Україна стикається з новими викликами та загрозами, пов'язаними з посиленням військової активності росії, а саме – із повномасштабною війною та негативними діями її союзників. Одним із найважливіших інструментів у цих нових умовах стає поширення фейків, спрямованих на дезінформацію та маніпулювання громадською думкою.

Фейки – це неправдива, маніпулятивна інформація, що розповсюджується з метою вводити людей в оману, впливати на громадську думку, створювати паніку або досягати інших цілей [1, с. 185]. У контексті війни фейки використовуються як інструмент військової пропаганди та інформаційної війни. Розповсюджуються вони через різноманітні канали, такі як соціальні мережі, ЗМІ, підроблені документи тощо.

Фейки можуть набувати різних форм, зокрема містити фальшиві новини, маніпулятивні фотографії та відео, підроблені документи тощо.

Під інформаційною зброєю розуміємо будь-які засоби і методи використання інформації з метою досягнення стратегічних або тактичних цілей під час війни [2, с. 56]. Вона може використовуватися для маніпулювання громадською думкою, зниження бойового духу противника, дестабілізації ситуації в країні або впливу на рішення політичних чи військових лідерів.

Наведемо декілька прикладів, щоб дати розуміння впливу фейків на

психоемоційний стан мешканців Харкова:

Фейки щодо злочинів військових або окремих груп. Широке поширення фейків про злочини, вчинені військовими або окремими військовими формуваннями, може призвести до збільшення напруги в місті та зниження підтримки серед місцевого населення.

Зокрема, п'яні офіцери ледь живцем не спалили мобілізованого з Харкова військовослужбовця на честь т. зв. «Масляної». Російська пропаганда зазначає, що військовослужбовця облили бензином і підпалили, але через деякий час його загасили і відправили до шпиталю.

Окупанти поширили фейк про те, що життя у південних околицях Харкова перетворилося на жах, оскільки українські військові з артилерії б'ють по житлових кварталах.

Городяни почули інформацію, що військові вчинили напад на мирне населення у Харкові, забравши життя беззахисних мешканців.

Фейки про бойові дії. Посиленням фейків про наближення ворожих військ або про перемоги власних військ можна створити паніку серед населення та призвести до масового виходу людей на вулиці або до евакуації.

Пригадаємо, 24 лютого 2022 року російські пропагандисти одразу почали заявляти, що Харків повністю оточений та армія РФ взяла місто. Тоді буквально за кілька днів із міста виїхала більша частина мешканців, рятуючись від обстрілів. Зараз же мережею шириться інформація, що люди нібито знову масово виїжджають з Харкова, вже у 2024-му. А кілька днів тому у соцмережах активно поширилося повідомлення нібито від імені ДСНС України, в якому харків'ян закликають виїхати з міста до 15 квітня «у зв'язку із можливим оточенням ворога».

Наступний вкид про те, що співробітників одного із Харківських депо вимагають звільнитися та евакуюватися у Тернопіль для подальшого працевлаштування. Наразі рашистські ЗМІ посилались на Телеграм-канал без назви, якому нібито надав інформацію один із водіїв. Фейк розповсюдився тоді, коли Харків оговтувався після масованого обстрілу по енергетичній інфраструктурі.

У різних каналах шириться інформація, що у Харкові нібито зруйнована абсолютно вся критична інфраструктура і місто практично паралізоване. Електроенергію дають на дві години на добу, а подача води на три-чотири години. Телеграм-канали спекулювали та спекулюють інформацією, проте реальна картина у Харкові зовсім інша.

Також була опублікована в соціальних мережах фейкова інформація щодо евакуації з Харкова владних установ, родин військових та інших.

Фейки про гуманітарну ситуацію. Розповсюдження фейків щодо нестачі продуктів харчування, медикаментів та інших життєво важливих речей може спричинити паніку серед мешканців міста та створити соціальну напругу.

Наприклад, у Харківському районі вже 3 тижні не дають гуманітарну допомогу, людей реально морять голодом, влада сказала затягнути ремені, не ходити і нічого не просити.

Фейки про здоров'я та екологію. Розповсюдження фейків щодо радіаційної, хімічної чи біологічної загрози може призвести до паніки та масової евакуації мешканців.

«З водою в місті щось трапилося, ні в якому разі її не можна використовувати в їжу або чай навіть кип'яченою, – таке фейкове повідомлення було розіслано в Viber. – Перевищення амонію втричі по всьому Сіверському Дінцю, причина невідома».

Зазначимо, що фейки негативно впливають на психоемоційний стан мешканців міста. В умовах сьогодення постійне зіткнення з неправдивою, перекрученою інформацією може викликати паніку, стрес, тривожність та відчуття небезпеки. Тому важливо забезпечувати доступ до достовірної інформації та надавати підтримку у формі медіаосвіти, яка допоможе розрізнити правдиву інформацію від фейкової. Це дозволить цивільному населенню зберігати спокій та приймати обґрунтовані рішення в кризових умовах.

Список використаних джерел:

1. Мудра І. Поняття «фейк» та його види у ЗМІ. Теле- та радіожурналістика. Випуск 15. 2016. С. 184–188.
2. Хорошко В., Хохлачова Ю., Пірцхалава Т., Іванченко І. Інформаційна зброя як інструмент інформаційної війни. Захист інформації. Том 24. №2. 2022. С. 50-58.

Тетяна ОГАРЄНКО

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук,
доцент

Віталій ДМИТРУК

директор Кіровоградського
обласного інституту
післядипломної
педагогічної освіти імені
Василя Сухомлинського, кандидат
філологічних наук, доцент

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК ПОКАЗНИК ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ

Становлення демократичної держави можливе за умови демонстрації членами суспільства громадянської позиції, що виявляється у ставленні людини до своєї країни.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 10 травня 2024 року)

Редактор, о-гінал-макет – *А. В. Самотуга*
Комп'ютерна верстка – *С. В. Лобань*

Підп. до друку 12.11.2024. Формат 60x84/16. Друк – цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 10,61. Обл.-вид. арк. 18,63. Зам. № 18/24-зб.

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 8112 від 13.06.2024